

Ana Geršak

Andrej Arko: *Hudomušnice*.

Celovec: Mohorjeva založba, 2014.

“Ni hec pisati za hec,” se glasi moto k prvi, uvodni zgodbi Arkovih *Hudomušnic*. Lahko mu le pritrdimo: zbrati na kup 26 kratkih hudomušnih humoresk (“ali kar so že”), kot jih avtor sam poimenuje, ki si za izhodišče jemljejo nezgode sodobnega slehernika, vsekakor ni kar tako, še posebej, če upoštevamo že tako veliko pomanjkanje in negotovo recepcijo humorno naravnane proze v slovenskem prostoru. Pričakovanje, ki ga vzbujajo *Hudomušnice*, je zato toliko večje, morda skoraj preveliko glede na skromne ambicije avtorja, da bi napisal “nekaj smešnega, nekaj kratkočasnega”, pa še tu uporablja pogojnik (“to naj bi bilo ...”). Humor je pač kočljiva zadeva, vezan je na čas, prostor in razne druge, povsem subjektivne predispozicije nagovorjenih posameznikov. Komični moment nastane iz posrečene povezave predmeta z načinom njegovega ubesedenja, zato lahko dolgovezno leporečenje razblini še tako dober vic ali izbira predmeta ne nagovarja dovolj širokega kroga. V primeru *Hudomušnic* nekatere humoreske obljudljajo več, kot izpolnijo. Obetavna zasnova zvodeni, k čemur večinoma pripomoreta ravno pregost slog in medel zaključek. V okviru zastavljenega žanra pa se jih nekaj razvije na prav posrečen način.

Arkove humoreske (“ali kar so že”) izrisujejo skoraj romaneskni kronološki lok. Začnejo se v otroštvu, nadaljujejo v mladosti ter končajo v nikoli zaključenih, večno delavnih zrelih letih. Letom primerno avtor razvija tematske sklope, začeni s šolo in maturo pa raznimi obletnicami in naprej, prek ljubezenskih grenko-sladkih prigod do ustaljenega zakona in seveda poklicnih profilov. Pohoda ne ustavi niti smrt, ki se čez mrliške liste raztegne v absurdno podobo posmrtnega življenja. Avtor se na vsaki etapi obregne ob tisto, kar razume kot “tipično” za določeno življenjsko obdobje ali družbeni položaj, bodisi na delovnem mestu bodisi v razmerju. Pri tem ne mislim toliko na konkretno situacijo kot na

preigravanje obćih, dobro znanih toposov. Prigode *Matureske* so dobro znane nekdanji generaciji maturantov, ki bi morali tisti odvečni teden med pisnim in ustnim delom izkoristiti za utrjevanje znanja, pa se to neredko sprevrže v neutrudno odlašanje, da ne govorimo o loteriji pri izbiri vprašanj, medtem ko je položaj opeharjenega urednika iz *Povabila*, ki zaradi skrčenih sredstev ne more po nagrado v Tokio, zato pa mora s težkim srcem in prazno denarnico pri nadrejenih nazdravljati na svoj račun, tako rekoč anekdotična. *Povabilo*, eno boljših humoresk, bi lahko uvrstili v “kulturniško” serijo *Hudomušnic*, v kateri Arko opiše prelesti kulturniškega udejstvovanja, v to pa sodi tudi *Nagrada*, posrečeno zbadljiva anekdota o načinu izbiranja prejemnikov nagrade za življenjsko delo. Precej manj uspele so humoreske iz razdelka o odnosih moški – ženska, kjer humor v ničemer ne presega oziroma ne preizpraša prežvečenih stereotipov, temveč jih kvečjemu utrjuje. Tako naj bi zgodba *Spol* slavila enakopravnost, konča pa se z mlačnim, nedorečenim zaključkom, zato pušča posebej grenak priokus.

Večina Arkovih hudomušnic proti koncu vse bolj blede oziroma obstane nekje na polovici med izpeljavo in zaključkom, v ostrem nasprotju z vsemi možnimi izhodišči, ki jih je avtor zastavil znotraj pripovedi. Tako se v *Receptu* stanovalec iz blokovskega naselja nenehno pritožuje nad hrupom, ko pa ga zmanjka, ugotovi, da ga tišina živcira, vsaj tako, kot Gojmira Kloniča iz *Iskanja* živcira ostro politično pismo s podpisom enega njegovih soimenjakov, vendar mu seveda nihče ne verjame, da njegov avtor ni on. V še bolj neprijetnem položaju se znajde protagonist *Plombe*, ki mora pred nakupom zelenega zemljišča pridobiti mrliški list nekdanjih lastnikov. Globoko v absurd zasidrana zasnova omenjenih zgodb kar kliče po podobno “absurdnem” ali vsaj neobičajnem razpletu, a ga na koncu spodseka povsem konvencionalna pomiritev odprte forme. Odsotnost definiranega zaključka retrospektivno potisne vso zgodbo v sivo cono nedorečenosti. Ne gre toliko za situacije, v katere avtor postavlja svoje like, temveč bolj za izbiro karakterjev. Arkov slehernik je preveč spodoben, da bi bil dosledno politično nekorekten – čeprav na takšno področje pogosto zaide –, preveč klepetav, da bi se pri pripovedovanju osredotočil na bistveno in, morda, preveč običajen, da bi bil zares zanimiv. Ne glede na premišljenost pripovednih peripetij bo raje ostal varno zasidran v coni udobja. Govorim v ednini, kajti zdi se, da je junak *Hudomušnic* ena sama oseba v različnih preoblekah. Izda ga značaj, še bolj pa jezik; *Hudomušnice* so brez izjeme pisane v prvi osebi ednine. Sprva se zdi, da bo to zbirka “osebne” narave, spomini na otroška in mladostna leta že napeljujejo na tako misel, toda raznolikost poklicev in situacij, v katerih

nastopajo pripovedovalci, razbije iluzijo osebnega – vsaj do neke mere. Raznolikost je bolj kot ne formalna, saj pripovedovalci govorijo kot eden, se izražajo v rahlo artifični (i)zborni slovenščini in uporabljajo sorodne frazeme. Posledično se večina hudomušnic preljuje v eno samo zabrisano celoto. V spominu ostane nekaj dobrih momentov, ki so, ko nanje znova pomisliš, prav zabavni, včasih skoraj bolj zabavni od zapisane predloge, težko pa jim je retrospektivno pripisati točen kontekst.

Kot celota so *Hudomušnice* šarmantno zaprašene. Izgledajo skoraj kot ponatis nekoč že izdane uspešnice, morda zato, ker njihov humor nagovarja bolj preteklost kot sodobnost. Položaji, v katerih se znajdejo pripovedovalci, hote ali nehote evocirajo podobe nekega preteklega časa – v določeni meri gotovo tudi zaradi načina, kako so prikazani. *Hudomušnice* so korektna zbirka; ne ponujajo ravno bralskega presežka, so pa hvalevreden prispevek k žal prepogosto zanemarjenemu domačemu humorističnemu opusu. Morda se njihov humor ne bo dotaknil čisto vsakega, toda glede na to, da so v knjižnicah kar naprej izposojene, sklepam, da so našle in uspešno nagovorile svoje občinstvo.